

Österåkers kommun
Miljö- och hälsoskyddschef:
maria.lindstrom@osteraker.se

Skrivbordsuppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen avseende förorenade områden i Österåkers kommun

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har under 2025–2026 genomfört en skrivbordsuppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsynen avseende förorenade områden i Österåkers kommunen. Kommun är genom miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarig för att kraven i lagstiftningen är uppfyllda.

Som stöd i ert arbete att utveckla tillsynen ska Länsstyrelsen enligt miljötillsynsförordningen 3 kap. 16 § ge kommunerna tillsynsvägledning. Vi vill uppmuntra er att vid behov be om detta.

Länsstyrelsen har uppmärksammat följande positiva förhållanden:

- Kommunen har en aktuell behovsutredning, tillsynsplan och handlingsplan som omfattar arbetet med förorenade områden.
- Kommunen har en kompetensförsörjningsplan.

Länsstyrelsen har uppmärksammat följande brister som nämnden bör beakta:

- Handlingsplanens prioriteringar är inte tydliga och målen inte tillräckligt avgränsade.

Ärendet avslutas

Länsstyrelsen avslutar detta ärende om uppföljning och utvärdering av miljöbalkstillsyn avseende förorenade områden i Österåkers kommun i och med denna rapport.

Länsstyrelsen kommer att följa upp de brister som påpekats vid nästa uppföljning och utvärdering av kommunens miljöbalkstillsyn.

Syfte, mål och genomförande

Syftet med kommunuppföljningen är att följa upp om nämndens tillsynsverksamhet genomförs enligt kommunallagen (2017:725), miljöbalken (1998:808), miljöbalkens proposition (1997:98:45 samt om de krav som anges i miljötillsynsförordningen (2011:13) uppfylls. Uppföljningen syftar också till att stödja tillsynsmyndigheten genom att identifiera möjligheter till förbättringar, ge vägledning och lyfta fram goda exempel. Målet är en effektiv, rättssäker och likvärdig tillsyn i hela landet.

Uppföljningen bygger på granskning av inskickad dokumentation samt övrig dialog som skett med kommunen under ärendets gång. Denna rapport visar resultatet från uppföljningen av miljöbalkstillsynen avseende förorenade områden.

Underlag

De underlag som legat till grund för Länsstyrelsens bedömningar:

- Behovsutredning 2025–2027
- Delegationsordning, MHN 2025-06-10
- Handlingsplan för förorenade områden 2025–2027
- Miljö- och hälsoskyddsavdelningens kompetensförsörjningsplan 2024
- Organisationsstruktur
- Policy för mutor och jäv, 2013-10-07
- Tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddsområdet 2025
- Verksamhetsberättelse årsbokslut, 2025-02-04

Uppgifter som framkommit och Länsstyrelsens bedömningar

Nämnd, förvaltning, mutor och jäv

Bestämmelserna i kommunlagen och miljötillsynsförordningen anger att en nämnd inte får utöva lag- eller annan författningsföreskriven tillsyn över sådan verksamhet som nämnden själv bedriver. En förtroendevald eller anställd hos kommunen är jävigt, om ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som den själv är knuten till.

Jävsreglerna gäller vid all ärendehantering och riktar sig till den som på något sätt kan påverka dess utgång. Reglerna gäller både den som beslutar och som bereder ärendet. Förtroendevalda har ett ansvar att anmäla jäv och en jävig förtroendevald ska inte delta vid handläggningen av ärendet.

Regeringsformen och förvaltningslagen slår fast att förvaltningsmyndigheterna ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet.

Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 7 stycke 2, 28-32 §§ och 7 kap. 4 §, Förvaltningslagen (2017:900) 5 och 16 §§, Regeringsformen (1974:152) 1 kap. 9 § samt Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 20 §.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunens samhällsbyggnadsförvaltning består av sex avdelningar med tillhörande enheter. Miljö- och hälsoskydds är en avdelning inom förvaltningen.
- Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har en egen nämnd – Miljö- och hälsoskyddsnämnden.
- Kommunen har en policy avseende mutor och jäv daterad 2013-10-07. Policyn är gemensam för kommunens medarbetare och förtroendevalda. Policyn behandlar tagande av muta och givande av muta, hur mutförsök och andra oegentligheter uppmärksammas samt jäv och andra intressekonflikter.
- Miljö- och hälsoskyddsavdelningen har en långtgående delegation. Av delegationsordningen (2025-06-10) framkommer ”Samtliga frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet eller annars är av större betydelse ska avgöras av Miljö- och hälsoskyddsnämnden i sin helhet och får därför inte delegeras.”.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen sammantaget har en nämnd- och förvaltningsorganisation som säkerställer oberoende tillsyn samt uppfyller kraven i kommunallagen och miljötillsynsförordningen.

Kompetens

En tillsynsmyndighet ska enligt miljötillsynsförordningen bedriva tillsynsarbetet effektivt och myndigheten ska utveckla personalens kompetens.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 9 §.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunen har en kompetensförsörjningsplan från 2024.
- Av kompetensförsörjningsplanen framkommer medarbetarnas kompetens och erfarenhet. Planen beskriver även miljökontorets utmaningar gällande kompetens och att rekrytera erfaren personal.
- Av tillsynsplanen för 2025 framkommer att kompetensutveckling och utbildning sker dels genom externa kurser, nätverksträffar och seminarier hos vägledande myndigheter, dels genom samverkan med kommuner i närområdet.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen ger personalen möjlighet till kompetensutveckling i enlighet miljötillsynsförordningen.

Länsstyrelsen tycker att det är positivt att kommunen har tagit fram en kompetensförsörjningsplan och att de lyfter vilka problem som finns.

Register

Det finns bestämmelser i miljötillsynsförordningen om att en tillsynsmyndighet ska föra register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 7 §.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunen för register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn med hjälp av ärendehanteringsprogrammet EDP Vision.
- Av inlämnat underlag är det oklart om kommunen har ett register över de förorenade områden där kommunen är tillsynsmyndighet. I handlingsplanen finns dock en karta över samtliga EBH-objekt.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen har ett register över de miljöfarliga verksamheter som behöver återkommande tillsyn, men det är inte tydligt av inlämnat underlag om alla EBH-objekt som kommunen har tillsyn över finns sammanställda i ett register.

Behovsutredning

I miljötillsynsförordningen finns bestämmelser om att det ska finnas en utredning om tillsynsbehovet för myndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken, en behovsutredning. Behovsutredningen ska omfatta tre år och ses över vid behov men minst en gång om året.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 6 §.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunen har en behovsutredning som gäller åren 2025-2027.
- Behovsutredningen är antagen av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2025-01-21.
- Till hjälp i beräkningen av behovet har kommunen använt sig av Sveriges kommuner och regioners beräkningsmodell.
- Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsansvar har delats in i 12 tillsynsområden, där förorenade områden är ett tillsynsområde.
- För den händelsestyrda tillsynen inom förorenade områden uppskattades behovet vara 95 timmar år samt 1385 timmar för den behovsprioriterade tillsynen 2025.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen har en behovsutredning som uppfyller kraven i miljötillsynsförordningen.

Tillsynsplan

I miljötillsynsförordningen finns bestämmelser om att en tillsynsmyndighet ska ha en samlad tillsynsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde enligt miljöbalken. Planen ska grundas på de register och den behovsutredning som ska finnas hos tillsynsmyndigheten. Det ska framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin. Tillsynsplanen ska ses över varje verksamhetsår.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 8 och 10 §§.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunen har en tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddsområdet (2025).
- Tillsynsplanen är antagen av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2025-01-21.
- Tillgängliga personalresurser på miljö- och hälsoskyddsavdelningen uppgick 2025 till cirka 13, 5

årsarbetare, varav 8,9 årsarbetare fanns tillgängliga inom miljö- och hälsoskyddets tillsynsområde.

- Av tillsynsplanen framkommer det inte hur många inspektörer som arbetar med förorenade områden.
- Av tillsynsplanen framkommer att tillsynsområdet omfattas av kommunens övergripande mål och Miljö- och hälsoskyddsnämndens (MHN) mål. MHN hade 11 resultatmål för 2025, uppföljningen sker genom resultatindikatorer kopplade till målen och strategiska nyckeltal. Ett av resultatmålen 2025 berörde förorenade områden: "Negativ påverkan på människors hälsa och miljön från förorenade områden ska minska".
- I tillsynsplanen för 2025 planerades att 1500 timmar skulle fördelas på förorenade områden (10 kap. MB), vilket var 18 procent av den totala tillgången av avdelningens resurser.
- Tillsyn på förorenade områden var planerad under händelsestyrd tillsyn samt behovsprioriterad tillsyn.
- Kommunen har beaktat den Nationella strategin för miljöbalkstillsyn (2022–2025) i tillsynsplanen för 2025.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen har en tillsynsplan som uppfyller kraven i miljötillsynsförordningen.

Uppföljning och utvärdering

Enligt miljötillsynsförordningen ska en tillsynsmyndighet årligen följa upp och utvärdera sin tillsynsverksamhet.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 12 §.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Av tillsynsplanen framkommer att kommunen årligen ska följa upp och utvärdera tillsynsverksamheten och att detta sker löpande under året samt genom en verksamhetsberättelse som miljö- och hälsoskyddsavdelningen tar fram varje delår och helår.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen uppfyller kravet i miljötillsynsförordningen. Uppföljning av tillsynsplanen sker minst en gång årligen.

Handlingsplan avseende förorenade områden

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunen har en handlingsplan för förorenade områden som avser åren 2025–2027.
- Handlingsplanen är beslutat av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2025-02-07.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen ser positivt på att en handlingsplan finns framtagen och beslutad av nämnden. Länsstyrelsen anser däremot att handlingsplanens prioriteringar inte är tydliga och att målen inte är tillräckligt avgränsande, vilket kan försvåra arbetet. Länsstyrelsen anser att handlingsplanen hade kunnat vara mer avgränsad och specificerad för åren som handlingsplanen är aktuellt. Till exempel att det av tabell 1 i handlingsplanen hade kunnat vara tydligare hur många objekt som ska inventeras under perioden handlingsplanen gäller.

Uppföljning tillsynsobjekt

Överlåten tillsyn

Den kommunala nämnden ska bedriva tillsyn om Länsstyrelsen har överlåtit tillsynsansvar.

Miljötillsynsförordningen (2011:13) 1 kap. 18-20 §§ och 2 kap. 32 §.

Uppgifter som framkom vid uppföljningen

- Kommunen har övertagit tillsynen avseende förorenade områden på åtta EBH-objekt.
 - "Elektronik Produktion System AB, EPS" (Id 124203) – Verksamheten har upphört. Ingen tillsyn avseende förorenade områden har skett mellan 2024–2025.
 - "Hacksta värmecentral" (Id 124208) – Verksamheten har upphört. Sanering avslutad och slutrapporten bedömdes fullständig i december 2024.
 - "Margretelunds avloppsreningsverk" (Id 124238) – Beslut med krav på framtagande av MIFO 1 har fattats i april 2025.
 - "Österåkers Värme AB" (Id 124238) – Beslut med krav på framtagande av MIFO 1 har fattats i april 2025.
 - "Brännbacken Återvinning AB" (Id 124244) – Deponin är avslutad och sluttäckningen godkänd 2022-09-22.

Beslut med krav på framtagande av MIFO 1 har fattats i april 2025.

- ”Skärgårdsstads Avloppsreningsverk” (Id 124354) – Beslut med krav på framtagande av MIFO 1 har fattats i april 2025.
- ”Allgon AB” (Id 124368) – MIFO 2-rapport inkom 2015 som visade att inga spår av klorerade kolväten påträffades och ej heller några mer omfattande föroreningar.
 - Kommentar från Länsstyrelsen: Objektet har en riskklass 2 i EBH-stödet, om risken är liten bör riskklassen ses över.
- ”Rydbo bergtäkt, NCC Industry AB” (Id 194404) – Delsanering slutförd, slutrapporten godkändes 2024-02-07. Beslut med krav på framtagande MIFO inventering fas 1 har fattats april 2025.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen bedömer att kommunen bedriver tillsyn på de överlåtna objekt som är aktuella i tillsynen för förorenade områden. Länsstyrelsen tycker att de är positivt att kommunen bedrivit tillsyn enligt både 9 och 10 kapitlet MB på överlåtna tillsynsobjekt.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.

Svante Ernberg
Enhetschef

Mikaela Dahlberg
Miljöhandläggare